

Nr 422

Av herrar **Helén** och **Edberg**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till bidrag till kungl. biblioteket.*

Kungl. biblioteket — vårt lands nationalbibliotek och samtidigt det humanistiskt-samhällsvetenskapliga universitetsbiblioteket för huvudstaden — har länge varit en styvmoderligt behandlad institution — till allvarlig skada för den vetenskapliga forskningen icke blott i Stockholm utan i hela landet. I ett avseende gjordes emellertid redan förra året ett krafttag från statsmakternas sida — det gällde då bibliotekets bokinköpsanslag, som på en gång praktiskt taget fördubblades; det höjdes från 225 000 till 325 000 kronor och samtidigt beslöts i princip ett kompletteringsanslag, som f. n. utgår med 150 000 kronor per budgetår. Redan nu torde forskarna i Stockholm ha kunnat märka de positiva återverkningarna av dessa förbättrade förvärvsmöjligheter av utländsk litteratur.

Biblioteket arbetar emellertid — vilket är allmänt bekant i forskarkretsar — sedan länge i ett ytterst ansträngt personalläge; det blev ej delaktigt av den upprustning av universitetsbiblioteken som för en del år sedan blev resultatet av universitetsberedningens utredning och förslag. Fjolårets riksdag beslöt en mera bagatellartad personalkomplettering, och ett ytterligare förslag i denna riktning har väckts i årets statsverksproposition. Den nya personal, som på så sätt tillföres biblioteket, går emellertid på ett par viktiga punkter till dess bibliografiska verksamhet och kommer sålunda främst det samfällda biblioteksväsendet till del.

Personalsituationen påverkar naturligtvis servicemöjligheterna i lika hög grad som bokinköpsresurserna. Även en besökande har nog under de senaste åren fått ett starkt intryck av att biblioteksledningen sökt att genom rationalisering av tjänstearbetet göra det bästa möjliga av en svår situation.

Det väckte stor tillfredsställelse när forskarna nåddes av ett meddelande att öppethållandet skulle utsträckas högst avsevärt, så att biblioteket nu hålls öppet från kl. 9 till 21 — på sommaren kl. 9 till 20. Det innebär en sammanlagd utvidgning av det årliga öppethållandet med ca 235 timmar, som alltså kommer forskningen direkt till godo. Det meddelades emellertid samtidigt att åtgärden hade provisorisk karaktär och att en permanentning

förutsatte en viss personalförstärkning. Riksbibliotekarien har nu två år i sträck i sina petita äskat en ny tjänst, en läsesalsinspektör i lönegrad Ca 15. Motiveringen har båda gångerna varit densamma:

För att på ett bättre sätt kunna motsvara de krav, som forskare och studerande med rätta kunna ställa på biblioteket för att så effektivt som möjligt kunna utnyttja sin arbetstid, har tiderna för läse- och forskarsalarnas öppethållande under innevarande kalenderår utsträckts. Dessa sistnämnda äro numera tillgängliga varje helgfri dag mellan kl. 9.00 och 21.00 (tidigare från kl. 9.30). Ett undantag utgör perioden mellan midsommar och 1 september, då biblioteket tidigare var öppet kl. 9.30—18.00; denna tid har nu utsträckts till kl. 9.00—20.00. Detta innebär att biblioteket fr. o. m. innevarande år är tillgängligt för allmänheten ca 235 timmar per år mer än tidigare. För att bättre kunna tillgodose sin uppgift som huvudstadens humanistiskt-samhällsvetenskapliga universitetsbibliotek och i kraft av den i bibliotekets reglemente fastslagna uppgiften att tjäna "forskning och allvarliga studier" hänvisar biblioteket numera den del av publiken, som (f. ö. ofta på ett för densamma mera praktiskt sätt) kan finna en tillfredsställande service vid stadsbiblioteket, till denna institution och dess filialer. Kungl. bibliotekets referensbibliotek har samtidigt givits en starkare vetenskaplig sammansättning och utvidgats med ca 50 %. Resultatet har blivit en stigande frekvens av kvalificerade forskare, vilket i sin tur ställer ökade krav på den i läse- och forskarsalarna tjänstgörande personalen. Tjänsten har här hitintills skötts på så sätt att en läsesalsinspektör i lönegrad Cg 15 haft hand om övervakningen under normalarbetstiden medan tjänsten den övriga delen av dagen — ca 5 timmar — turvis bestritts av assistenter och biträden från de båda tryckavdelningarna, varigenom dessa på grund av nödvändigtvis inträdande rekompensationsledighet i stor utsträckning förlorat i arbetskraft. Vissa timmar har vidare ett yngre expeditionsvaktsbiträde assisterat i forskarsalen. För att få en fast form för denna ytterst viktiga del av verksamheten är det ett ofrånkomligt krav att ytterligare en inspektörstjänst i 15:e lönegraden inrättas; på så sätt skulle även läsesalsinspektörerna få tid att bl. a. fortlöpande revidera referensbibliotek och forskarsalslån samt att genom direkta efterforskningar i bokmagasinen effektivt biträda låneexpeditionen.

För att under detta provisorium få en fast ordning på läsesalarnas övervakning har KB:s ledning låtit bibliotekets ytterst kvalificerade förste expeditionsvakt tjänstgöra som alternerande läsesalsinspektör. Han anses ha gått utmärkt väl i land med det ofta mycket krävande arbetet, och hans ordinarie sysslor ha provisoriskt skötts av en annan befattningshavare. Detta provisorium kan naturligtvis inte utsträckas allt för länge. Ett bifall till förslaget om inrättandet av en ny läsesalsinspektörtjänst i lönegrad Ca 15 skulle inte endast ge lösningen åt ett av bibliotekets personalproblem, som på det mest direkta sätt skulle komma forskningen till godo, utan också visa nya vägar för befordringsmöjligheterna för en högt kvalificerad, i allra högsta grad outhärlig men ur karriärsynpunkt påtagligt vanlottad personalgrupp, nämligen de lärda verkens expeditionsvakter.

En annan punkt, där det skulle vara möjligt att på ett påtagligt sätt förbättra nationalbibliotekets personalläge och där riksbibliotekarien också

två år i sträck ohörd framlagt sina äskanden, är verkschefens handsekreterartjänst. Det har begärts en uppräknig från Ca 11 till Ca 13. Riksbibliotekarien anför härför i sin senaste petitaskrivelse följande:

I mina petita för innevarande budgetår äskades även en uppräknig av riksbibliotekariens handsekreterare från lönegrad Ca 11 till Ca 13. I min motivering anförde jag därvid följande:

En kanslibiträdestjänst i lönegrad Ca 11 disponeras sedan slutet av år 1952 som riksbibliotekariens handsekreterare, för vilken befattning den nuvarande innehavaren har de bästa kvalifikationer. Förutom alla rena handsekreterargöromål som maskinskrivning (bl. a. utskrift av brev på engelska, franska och tyska) och stenografi har vederbörande en rad mera självständiga uppgifter i samband med bl. a. personalredovisningen. Den nuvarande innehavaren har varit anställd i statstjänst i tolv år, därav de tre sista vid kungl. biblioteket, med vars organisation och arbete hon äger god förtrogenhet. I viss utsträckning deltagar hon även i bibliotekstekniskt arbete. Redan handsekreterargöromålen böra enligt mitt förmenande motivera den äskade ändringen i fråga om lönegradsplacering. Det bör här emellertid även påpekas, att riksbibliotekariens handsekreterare i vissa avseenden måste intaga en förmansställning gentemot bl. a. biträdespersonalen, som till sin huvuddel redan är placerad i 13:e lönegraden.

Genom tidigare verksamhet i statlig och kommunal tjänst, bokföringsstudier vid handelsinstitut och träning inom biblioteket är den nuvarande innehavaren av denna tjänst även väl förtrogen med kassagöromål och en svårumbärlig ersättare för kontorsskrivaren vid semester, sjukledighet o. d.

Ovanstående, varav torde framgå att det här är fråga om en särskilt kvalificerad handsekreterartjänst, för vilken enligt av riksdagen antagna normer (prop. 1952: 14) kontoristgraden kan komma till användning, gäller ännu och på vissa punkter i än högre grad än föregående år. Riksbibliotekariens handsekreterare har sålunda fr. o. m. januari 1954 även hand om diarieföringen av in- och utgående korrespondens, biträder vid skötseln av det centrala ämbetsarkivet och arbetar även med utländsk stenografi. Tjänstens placering i Ca 11 framstår mot bakgrund härav som en påfallande löneteknisk orättvisa.

Av de fyra cheferna för de stora kulturvårdande institutionerna, riksarkivarien, riksbibliotekarien, riksantikvarien och överintendenten och chefen för nationalmuseum, torde ingen vara så illa lottad när det gäller personal för de centrala uppgifterna som riksbibliotekarien.

Samtidigt har kungl. bibliotekets mera landsomspännande arbetsuppgifter utvidgats på ett radikalt sätt under de båda senaste åren; bl. a. har den under riksbibliotekariens inspektion stående lands- och stiftsbiblioteksorganisationen fördubblats och hela den nationalbibliografiska verksamheten ålagts kungl. biblioteket. Utan större ekonomisk insats skulle riksdagen underlätta verkets strävanden genom att försäkra verkschefen om att han på handsekreterartjänsten kan bibehålla en kvalificerad befattningshavande. Enligt gängse praxis för statsförvaltningen äro liknande tjänster ofta placerade i en högre lönegrad än den från biblioteket äskade.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen med bifall till riksbibliotekariens petita måtte besluta om inrättande av en ny tjänst som läsesals-

inspektör i Ca 15 samt en uppräknig av tjänsten som riksbibliotekariens handsekreterare från Ca 11 till Ca 13 samt att anvisa erforderliga medel härför under åttonde huvudtiteln, bidrag till kungl. biblioteket.

Stockholm den 26 januari 1955

Gunnar Helén

Rolf Edberg
